HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

17 iulie 2008 *

În cauzele conexate C-152/07, C-153/07 și C-154/07,

având ca obiect trei cereri de pronunțare a unor hotărâri preliminare formulate în temeiul articolului 234 CE de Bundesverwaltungsgericht (Germania), prin deciziile din 13 decembrie 2006, primite de Curte la 20 martie 2007, în procedurile

Arcor AG & Co. KG (C-152/07),

Communication Services TELE2 GmbH (C-153/07),

Firma 01051 Telekom GmbH (C-154/07)

împotriva

Bundesrepublik Deutschland,

cu participarea:

Deutsche Telekom AG,

* Limba de procedură: germana.

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts și L. Bay Larsen, președinți de cameră, domnii K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris (raportor), E. Juhász, A. Ó Caoimh, doamna P. Lindh și domnul J.-C. Bonichot, judecători,

avocat general: domnul D. Ruiz-Jarabo Colomer,
grefier: doamna K. Sztranc-Sławiczek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 19 februarie 2008,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Arcor AG & Co. KG, de T. Bosch și D. Herrmann, Rechtsanwälte;

— pentru Communication Services TELE2 GmbH, de P. Rädler, Rechtsanwalt;

— pentru Firma 01051 Telekom GmbH, de M. Schütze și M. Salevic, Rechtsanwälte;

— pentru guvernul german, de J. Scherer și J. Hagelberg, Rechtsanwälte;

— pentru Deutsche Telekom AG, de T. Mayen și U. Karpenstein, Rechtsanwälte;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamna V. Jackson și de domnul M. Hoskins, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnul G. Braun și de doamna K. Mojzesowicz, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 1 aprilie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererile de pronunțare a unei hotărâri preliminare privesc interpretarea, pe de o parte, a Directivei 90/388/CEE a Comisiei din 28 iunie 1990 privind concurența pe piețele de servicii de telecomunicații (JO L 192, p. 10), astfel cum a fost modificată prin Directiva 96/19/CE a Comisiei din 13 martie 1996 (JO L 74, p. 13, denumită în continuare „Directiva 90/388”), și, pe de altă parte, a Directivei 97/33/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 iunie 1997 privind interconectarea în telecomunicații în vederea asigurării unui serviciu universal și a interoperabilității prin aplicarea principiilor de furnizare a unei rețele deschise (ONP) (JO L 199, p. 32), astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/61/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 septembrie 1998 (JO L 268, p. 37, denumită în continuare „Directiva 97/33”).

2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul a trei recursuri („Revision") între Arcor AG & Co. KG (denumită în continuare „Arcor"), Communication Services TELE2 GmbH (denumită în continuare „TELE2") şi, respectiv, Firma 01051 Telekom GmbH (denumită în continuare „01051 Telekom"), operatori ai reţelelor publice de telecomunicaţii, pe de o parte, şi Bundesrepublik Deutschland, reprezentată de Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen (Agenţia Federală pentru Reţelele de Electricitate, Gaz, Telecomunicaţii, Poştă şi Căi Ferate, denumită în continuare „autoritate de reglementare"), cu participarea Deutsche Telekom AG (denumită în continuare „Deutsche Telekom"), având ca obiect o decizie a autorităţii de reglementare din 29 aprilie 2003 prin care aceasta din urmă a autorizat, începând cu 1 iulie 2003, o taxă de racordare în valoare de 0,004 euro pe minut din preţul comunicaţiilor pentru furnizarea de legături care provin din reţeaua telefonică naţională a Deutsche Telekom către un partener de interconectare în calitate de operator al reţelei pentru comunicaţiile locale [denumită în continuare „prestaţia Telekom-B2 (local)"].

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Potrivit considerentului (5) al Directivei 96/19:

„[…] pentru a permite organismelor de telecomunicaţii să finalizeze pregătirea pentru concurenţă şi în special să continue reechilibrarea necesară a tarifelor, statele membre pot menţine până cel târziu la 1 ianuarie 1998 drepturile exclusive şi speciale actuale referitoare la telefonia vocală; […] statele membre dotate cu reţele mai puţin dezvoltate sau cu reţele foarte mici trebuie să poată beneficia de o excepţie temporară dacă aceasta este justificată de necesitatea de a efectua adaptări structurale, însă numai pe durata necesară acestor adaptări; […] ar trebui să se acorde acestor state, la

cerere, un termen suplimentar de maximum cinci ani sau, respectiv, de maximum doi ani, dacă acest termen este necesar pentru a efectua adaptările structurale necesare; […] statele membre care ar putea solicita să beneficieze de această posibilitate sunt Spania, Irlanda, Grecia și Portugalia, în ceea ce privește rețelele mai puțin dezvoltate, și Luxemburg, pentru cele de foarte mici dimensiuni; […]" [traducere neoficială]

4 Conform considerentului (20) al Directivei 96/19:

„[…] statele membre ar trebui să elimine treptat, în cel mai scurt timp, restricțiile nejustificate subzistente privind reechilibrarea tarifelor de către organismele de telecomunicații, în special cele care împiedică adaptarea tarifelor care nu au legătură cu costurile și care măresc costul furnizării serviciului universal; […]" [traducere neoficială]

5 Al treilea paragraf al articolului 4c din Directiva 90/388, introdus prin articolul 1 punctul 6 din Directiva 96/19, prevede:

„Statele membre autorizează organismele de telecomunicații să reechilibreze tarifele ținând seama de condițiile specifice ale pieței și de necesitatea de a asigura un serviciu universal abordabil și, în special, le autorizează să adapteze tarifele actuale care nu au legătură cu costurile și care măresc costul furnizării serviciului universal în vederea obținerii unor tarife bazate pe costurile reale. În cazul în care această reechilibrare nu poate fi finalizată înainte de 1 ianuarie 1998, statele membre respective informează Comisia cu privire la eliminarea treptată a dezechilibrelor tarifare subzistente. Raportul trimis conține un calendar detaliat al punerii în aplicare." [traducere neoficială]

6 Articolul 7 alineatul (2) din Directiva 97/33 are următorul cuprins:

„Taxele de interconectare respectă principiile transparenței și orientării în funcție de costuri. Sarcina probei privind faptul că taxele sunt determinate în funcție de costurile reale, inclusiv un profit rezonabil al investițiilor, revine organismului care furnizează interconectarea cu instalațiile sale. Autoritățile naționale de reglementare pot solicita unui organism să justifice integral taxele de interconectare pe care le aplică și, dacă este necesar, pot impune adaptarea acestora. Prezentul alineat se aplică și organismelor definite în anexa I a treia parte, care au fost notificate de către autoritățile naționale de reglementare ca organisme care au putere semnificativă pe piață națională a interconectării." [traducere neoficială]

7 Potrivit articolului 12 alineatul (7) din Directiva 97/33, adăugat prin Directiva 98/61:

„Autoritățile naționale de reglementare impun organismelor care operează rețele publice de telecomunicații menționate în prima parte a anexei I și notificate de către autoritățile naționale de reglementare ca organisme care au putere semnificativă pe piață cel puțin să le permită abonaților, inclusiv celor care utilizează ISDN [rețea de servicii digitale integrate], accesul la serviciile comutate ale oricărui prestator interconectat de servicii de telecomunicații accesibile publicului. Până cel târziu la 1 ianuarie 2000 sau, în țările care beneficiază de o perioadă de tranziție suplimentară, cât de curând posibil după această dată, însă cel mai târziu doi ani după orice dată ulterioară stabilită pentru liberalizarea deplină a serviciilor de telefonie vocală, trebuie instaurate mecanisme pentru a i se permite abonatului să aleagă aceste servicii prin intermediul unei preselectări și al unui sistem care să îi permită să elimine, la fiecare apel, orice posibilitate de preselectare, formând un prefix scurt.

Autoritățile naționale de reglementare se asigură că tarifele de interconectare care au legătură cu furnizarea acestui serviciu sunt orientate în funcție de costuri și că, dacă este cazul, taxele care trebuie plătite de consumator nu au rol disuasiv în ceea ce privește utilizarea serviciului respectiv." [traducere neoficială]

Reglementarea națională

8 Articolul 43 alineatul 6 din Legea privind telecomunicațiile (Telekommunikationsgesetz) din 25 iulie 1996 (BGBl. 1996 I, p. 1120, denumită în continuare „TKG 1996”), astfel cum a fost modificat prin Prima lege de modificare a Legii privind telecomunicațiile (Erste Gesetz zur Änderung des Telekommunikationsgesetzes) din 21 octombrie 2002 (BGB1. 2002 I, p. 4186), prevede:

„Operatorii rețelelor publice de telecomunicații care se află în poziție dominantă în sensul articolului 19 din Legea privind restricțiile asupra concurenței [(Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen)] trebuie, potrivit celei de a treia teze, să garanteze pe rețelele lor că fiecare utilizator are posibilitatea de a alege serviciile de telecomunicații ale tuturor operatorilor rețelelor care sunt direct interconectate, aceasta atât prin selecționarea operatorului potrivit unei proceduri de alegere individuală formând un prefix determinat, cât și prin intermediul unei preselectări a operatorului, cu condiția ca, în acest din urmă caz, pentru orice apel, să existe posibilitatea de a nu ține seama de preselectarea stabilită prin formarea prefixului unui alt operator. De asemenea, utilizatorul trebuie să poată efectua diferite prereglaje pentru comunicațiile locale și îndepărtate. În cadrul realizării interconectării rețelelor, care trebuie efectuată pentru a executa această obligație, la adoptarea deciziilor în temeiul părților a treia, a patra și a șasea din prezenta lege, trebuie să se asigure că nu se descurajează investițiile eficiente în echipamente de infrastructură care garantează o concurență mai puternică pe termen lung și, de asemenea, că rețeaua existentă este utilizată în mod eficient, prin intermediul unei racordări de proximitate. Astfel, trebuie în special să se asigure că operatorul rețelei ales de utilizator participă în mod adecvat la costurile buclei locale furnizate utilizatorului. Autoritatea de reglementare poate suspenda, total sau parțial, obligația prevăzută în prima teză, atât timp cât și în măsura în care se justifică din punct de vedere tehnic. Pentru exploatatorii de rețele de telefonie mobilă, obligația de a permite o selectare sau o preselectare a operatorului este suspendată. Aceasta va fi examinată în cadrul transpunerii cerințelor articolului 19 alineatul (2) din Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (directiva privind serviciul universal) (JO L 108, p. 51, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 213).”

Acţiunea principală şi întrebările preliminare

9 Din deciziile de trimitere reiese că, la solicitarea Deutsche Telekom, autoritatea de reglementare a autorizat, prin decizia din 29 aprilie 2003, începând cu 1 iulie 2003 şi până la 30 noiembrie 2003, o taxă de racordare în valoare de 0,004 euro pe minut din preţul comunicaţiilor pentru prestaţia Telekom-B2 (local). Această autorizaţie se aplica tuturor interconectărilor convenite sau impuse până la 7 mai 2003. Întemeiată pe articolul 43 alineatul 6 a patra teză din TKG 1996, această decizie era motivată de faptul că, prin încasările provenite din furnizarea buclei locale, nu s-ar fi acoperit costurile determinate de aceasta, astfel încât ar fi rezultat un deficit.

10 Prin decizia din 23 septembrie 2003, autoritatea de reglementare a abrogat decizia din 29 aprilie 2003, pentru motivul că Deutsche Telekom nu mai înregistra deficit de racordare, întrucât fusese autorizată între timp o creştere a preţului plătit de clientul final pentru furnizarea buclei locale.

11 Arcor, TELE2 şi 01051 Telekom au introdus la Verwaltungsgericht Köln (Tribunalul Administrativ din Köln) acţiuni împotriva deciziei din 29 aprilie 2003.

12 Prin deciziile din 3 noiembrie 2005, acesta a anulat decizia menţionată.

13 Toate părţile din acţiunea principală din cauza C-152/07 şi pârâtele şi intervenientele din acţiunea principală din cauzele C-153/07 şi C-154/07 au introdus recursuri („Revision”) la Bundesverwaltungsgericht (Curtea Federală Administrativă).

14 În acest context, Bundesverwaltungsgericht a hotărât să suspende judecarea cauzei în cele trei cauze principale și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Directiva 90/388 […] și Directiva 97/33 […] trebuie interpretate în sensul că împiedică autoritatea națională de reglementare să oblige operatorul unei rețele interconectate cu o rețea publică de telecomunicații să plătească, pentru anul 2003, operatorului rețelei de abonați care domină piața o contribuție destinată să compenseze deficitul suportat de operatorul rețelei de abonați prin furnizarea buclei locale?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, faptul că o astfel de obligație, stabilită într-o dispoziție de drept național, este contrară dreptului comunitar trebuie luat în considerare de instanța națională într-o procedură având ca obiect autorizarea unei contribuții din partea operatorului rețelei interconectate?”

15 Prin Ordonanța din 1 iunie 2007, președintele Curții a dispus conexarea cauzelor C-152/07-C-154/07 pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

16 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directivele 90/388 și 97/33 se opun posibilității ca o autoritate națională

de reglementare să oblige un operator al unei reţele interconectate cu o reţea publică să plătească operatorului reţelei de abonaţi care domină piaţa o taxă destinată să compenseze deficitul suportat de acesta din urmă prin furnizarea buclei locale.

17 Este cert că taxa de racordare în cauză în acţiunea principală, stabilită potrivit articolului 43 alineatul 6 a patra teză din TKG 1996, este distinctă şi plătită în plus faţă de taxa de interconectare, care este întemeiată pe o altă dispoziţie din TKG 1996, şi anume articolul 39 din aceasta. Principiul acestei taxe de racordare a fost introdus cu ocazia transpunerii în dreptul german a Directivei 98/61. Cuantumul taxei menţionate este calculat în funcţie de deficitul suportat de Deutsche Telekom din faptul că încasările provenite din furnizarea buclei locale nu acoperă costurile legate de furnizarea eficientă a buclei menţionate.

18 Potrivit instanţei de trimitere, obligaţia de a participa la costurile buclei locale îi revine operatorului reţelei interconectate ales de abonat prin selectare directă sau prin preselectare. Aceasta apare însă ca o compensare pentru deficitul legat de cheltuielile de furnizare a buclei locale ale Deutsche Telekom, operator al reţelei de abonaţi care domină piaţa, iar nu drept contraprestaţie a unui serviciu furnizat de Deutsche Telekom operatorului reţelei interconectate.

19 Aşadar, scopul taxei de racordare în cauză în acţiunea principală este o remuneraţie suplimentară sub forma unei participări la costurile pentru furnizarea buclei locale care nu sunt acoperite de taxele „client". Aceasta este, aşadar, datorată numai de operatorii reţelelor care au încheiat un acord de interconectare cu Deutsche Telekom privind serviciile de selectare directă sau de preselectare ale operatorului pe reţelele locale.

20 Din cuprinsul articolului 12 alineatul (7) din Directiva 97/33 reiese că autorităţile naţionale de reglementare se asigură că tarifele de interconectare care au legătură cu furnizarea serviciilor de telefonie vocală care oferă abonatului posibilitatea de a alege aceste servicii prin intermediul unei preselectări şi al unui sistem care să îi permită să elimine, la fiecare apel, orice posibilitate de preselectare, formând prefixul scurt,

sunt orientate în funcție de costuri și că taxele care trebuie plătite nu au rol disuasiv pentru consumator în ceea ce privește utilizarea acestui serviciu.

21 Or, trebuie constatat că taxa de racordare în cauză în acțiunea principală, care este subordonată existenței unui acord de interconectare pentru serviciile de preselectare ale unui operator, este plătită de operatorii rețelelor interconectate și că aceasta intervine în cadrul unei liberalizări crescute a pieței telecomunicațiilor.

22 Rezultă că taxa menționată intră în domeniul de aplicare al articolului 12 alineatul (7) din Directiva 97/33 și trebuie, prin urmare, să fie supusă acelorași condiții de stabilire ca și tariful de interconectare *stricto sensu*, și anume respectarea principiului orientării tarifelor în funcție de costuri.

23 Instituit la articolul 7 alineatul (2) din Directiva 97/33, acest principiu impune obligația stabilirii taxei în funcție de costurile reale.

24 Prin urmare, se impune constatarea că articolul 12 alineatul (7) din Directiva 97/33 nu permite unei autorități naționale de reglementare să autorizeze o taxă de racordare al cărei tarif nu este stabilit în funcție de costuri, în condițiile în care aceasta prezintă aceleași caracteristici cu o taxă de interconectare și este percepută în plus față de o asemenea taxă.

25 Mai mult, este de asemenea cert că reechilibrarea tarifară a Deutsche Telekom, necesară în scopul de a adapta tarifele acestui operator la costurile reale și de a pune capăt practicii de subvenționare încrucișată a remunerațiilor pentru închirierea liniilor abonaților, la care face referire instanța de trimitere, care constă în utilizarea unei părți din remunerațiile plătite de clienții finali pentru serviciile de conectare în vederea compensării deficitului legat de costurile de furnizare a buclei locale, a fost inițiată în 1996, însă nu era finalizată în 2002.

26 De asemenea, nu se contestă faptul că obligaţiile de serviciu universal nu au fost definite în Germania şi nu au fost impuse în sarcina Deutsche Telekom, în măsura în care necesităţile cărora trebuiau să răspundă aceste obligaţii au fost satisfăcute prin funcţionarea normală a pieţei.

27 Cu toate acestea, pentru a se continua satisfacerea acestor necesităţi prin funcţionarea normală a pieţei, trebuie să se asigure că normele de concurenţă sunt menţinute şi protejate.

28 Or, se impune constatarea, pe de o parte, că existenţa unei taxe de racordare precum cea în cauză în acţiunea principală permite în realitate finanţarea deficitului operatorului reţelei de abonaţi care domină piaţa de către abonaţii altor operatori ai reţelelor interconectate şi, pe de altă parte, că o asemenea finanţare, întrucât intervine în afara finanţării obligaţiilor de serviciu universal, este contrară principiului liberei concurenţe.

29 În această privinţă, contrar celor susţinute de Deutsche Telekom, nu rezultă că o asemenea taxă are ca obiect împiedicarea denaturărilor concurenţei dintre operatorii care au investit într-o reţea de telecomunicaţii şi ceilalţi, nou-intraţi pe piaţa locală. Într-adevăr, nu se contestă faptul că efectul taxei de racordare în cauză în acţiunea principală este numai protejarea operatorului reţelei de abonaţi care domină piaţa, permiţându-i să menţină un cost al comunicaţiilor propriilor săi abonaţi inferior costului real şi, astfel, să îşi finanţeze propriul deficit.

30 Pe de altă parte, trebuie arătat că, deşi la articolul 4c din Directiva 90/388 nu se prevede niciun termen pentru îndeplinirea obligaţiei de reechilibrare a tarifelor, nu este mai puţin adevărat că mai multe elemente din Directiva 96/19 indică faptul că această reechilibrare trebuia realizată într-un ritm susţinut pentru a facilita deschiderea pieţei telecomunicaţiilor către concurenţă. Într-adevăr, prin coroborarea considerentelor (15) şi (20) ale Directivei 96/19, precum şi din articolul 4c din Directiva 90/388 rezultă că statele membre erau obligate să elimine obstacolele din calea

reechilibrării cât mai rapid posibil după intrarea în vigoare a Directivei 96/19 și cel târziu până la 1 ianuarie 1998 (Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Comisia/Spania, C-500/01, Rec., p. I-583, punctul 32). În cazul în care această reechilibrare nu era finalizată înainte de 1 ianuarie 1998, statele membre erau obligate să adreseze Comisiei un raport având ca obiect planurile privind eliminarea treptată a dezechilibrelor tarifare subzistente, raport care să cuprindă un calendar detaliat al punerii în aplicare a acestor planuri. Această etapă trebuia să fie încheiată înainte de 1 ianuarie 2000.

31 Or, se impune constatarea că articolul 43 alineatul 6 din TKG 1996, în versiunea în vigoare la 1 ianuarie 2002, intervine ulterior datei de 1 ianuarie 2000, data limită pentru finalizarea reechilibrării tarifare menționate, în condițiile în care Republica Federală Germania nu a prezentat Comisiei planul de reechilibrare. În orice caz, o dispoziție precum cea prevăzută în a patra teză a articolului 43 alineatul 6 nu încurajează operatorul rețelei de abonați care beneficiază de taxa de racordare să ia măsuri pentru a elimina prin corectarea tarifelor deficitul pe care îl suportă.

32 Rezultă că Directiva 90/388 nu permite unei autorități naționale de reglementare să autorizeze perceperea de către operatorul rețelei de abonați care domină piața a unei taxe de racordare care se adaugă taxei de interconectare pentru anul 2003.

33 Din toate cele ce precedă rezultă că trebuie să se răspundă la prima întrebare adresată că articolul 12 alineatul (7) din Directiva 97/33 și articolul 4c din Directiva 90/388, acesta din urmă coroborat cu considerentele (15) și (20) ale Directivei 96/19, trebuie interpretate în sensul că o autoritate națională de reglementare nu poate obliga un operator al unei rețele interconectate cu o rețea publică să plătească operatorului rețelei de abonați care domină piața o taxă de racordare care se adaugă taxei de interconectare și care este destinată să compenseze deficitul suportat de acest operator prin furnizarea buclei locale pentru anul 2003.

Cu privire la a doua întrebare

34 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare adresată, prin intermediul căreia instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în împrejurări precum cele din cauzele principale, un particular poate invoca în instanță articolul 4c din Directiva 90/388 și articolul 12 alineatul (7) din Directiva 97/33.

35 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, o directivă nu poate, prin ea însăși, da naștere unor obligații în sarcina unui particular, ci numai unor drepturi. În consecință, un particular nu poate invoca o directivă împotriva unui stat membru în cazul în care este vorba despre o obligație a unui stat care este direct legată de executarea unei alte obligații care, în temeiul acestei directive, îi revine unui terț (a se vedea Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Wells, C-201/02, Rec., p. I-723, punctul 56 și jurisprudența citată).

36 Pe de altă parte, simple repercusiuni negative asupra drepturilor terților, chiar dacă sunt certe, nu justifică faptul de a nu permite unui particular să invoce dispozițiile unei directive împotriva statului membru respectiv (a se vedea Hotărârea Wells, citată anterior, punctul 57 și jurisprudența citată).

37 În cauzele principale, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 104 din concluzii, litigiile cu care a fost sesizată instanța de trimitere sunt declanșate de persoane private împotriva statului membru respectiv, reprezentat de autoritatea națională de reglementare care este autoarea deciziei contestate și singura competentă pentru a stabili tarifele taxei de racordare în cauză în acțiunea principală, precum și ale taxei de interconectare la care aceasta se adaugă.

38 Se impune, așadar, constatarea că Deutsche Telekom este terț în raport cu litigiul cu care este sesizată instanța de trimitere și nu poate decât să sufere repercusiuni negative ca urmare a faptului că acest operator a perceput taxa de racordare în cauză în acțiunea principală și că, în cazul desființării acestei taxe, ar trebui să crească tarifele

pentru abonați. Or, o asemenea eliminare a avantajelor nu poate fi considerată o obligație care îi revine unui terț în temeiul directivelor invocate în fața instanței de trimitere de reclamantele din acțiunea principală.

39 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se examineze dacă articolul 4c din Directiva 90/388 și articolul 12 alineatul (7) din Directiva 97/33 îndeplinesc condițiile pentru a produce efect direct.

40 În această privință, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că, în toate cazurile în care dispozițiile unei directive par, în ceea ce privește conținutul, necondiționate și suficient de precise, particularii au dreptul să le invoce în fața instanțelor naționale împotriva unui stat membru dacă acesta a transpus în mod incorect respectiva directivă (a se vedea Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer și alții, C-397/01-C-403/01, Rec., p. I-8835, punctul 103 și jurisprudența citată).

41 Or, pe de o parte, articolul 4c al treilea paragraf din Directiva 90/388 îndeplinește aceste criterii, având în vedere faptul că, în principiu, reechilibrarea tarifelor trebuie finalizată înainte de 1 ianuarie 1998 sau cel târziu la 1 ianuarie 2000 și că această obligație nu este însoțită de nicio condiție.

42 Pe de altă parte, aceeași este situația și în ceea ce privește articolul 12 alineatul (7) din Directiva 97/33, întrucât această dispoziție definește limitele care trebuie respectate de taxele precum cea în cauză în acțiunea principală.

43 În consecință, dispozițiile articolului 4c din Directiva 90/388 și ale articolului 12 alineatul (7) din Directiva 97/33 îndeplinesc toate condițiile necesare pentru a produce efect direct.

44 Din tot ceea ce precedă rezultă că trebuie să se răspundă la a doua întrebare adresată că articolul 4c din Directiva 90/388 și articolul 12 alineatul (7) din Directiva 97/33 produc efect direct și pot fi invocate în mod direct în fața unei instanțe naționale de către particulari pentru a contesta o decizie a autorității naționale de reglementare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

45 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) Articolul 12 alineatul (7) din Directiva 97/33/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 iunie 1997 privind interconectarea în telecomunicații în vederea asigurării unui serviciu universal și a interoperabilității prin aplicarea principiilor de furnizare a unei rețele deschise (ONP), astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/61/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 septembrie 1998, și articolul 4c din Directiva 90/388/CEE a Comisiei din 28 iunie 1990 privind concurența pe piețele de servicii de telecomunicații, astfel cum a fost modificată prin Directiva 96/19/CE a Comisiei din 13 martie 1996, acesta din urmă coroborat cu considerentele (15) și (20) ale Directivei 96/19, trebuie interpretate în sensul că o autoritate națională de reglementare nu poate obliga un operator al unei rețele

interconectate cu o rețea publică să plătească operatorului rețelei de abonați care domină piața o taxă de racordare care se adaugă taxei de interconectare și care este destinată să compenseze deficitul suportat de acest operator prin furnizarea buclei locale pentru anul 2003.

2) Articolul 4c din Directiva 90/388, astfel cum a fost modificată prin Directiva 96/19, și articolul 12 alineatul (7) din Directiva 97/33, astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/61, produc efect direct și pot fi invocate în mod direct în fața unei instanțe naționale de către particulari pentru a contesta o decizie a autorității naționale de reglementare.

Semnături